

ข้อมูลการรับมือสถานการณ์ภัยแล้งและสภาพอากาศที่แปรปรวน ของกระทรวงอุตสาหกรรม

กระทรวงอุตสาหกรรม ดำเนินการเตรียมการในการรับมือกับสถานการณ์ภัยแล้งและสภาพอากาศที่แปรปรวนจากปรากฏการณ์ Strong El Niño (เอลนีโญขั้นรุนแรง) ซึ่งกรมอุตุนิยมวิทยาได้มีการคาดการณ์ว่าปรากฏการณ์ดังกล่าวจะส่งผลกระทบในช่วงครึ่งหลังของปี 2569 และต่อเนื่องไปจนถึงต้นปี 2570 ทำให้ประเทศไทยมีปริมาณฝนตกน้อยกว่าปกติและระยะเวลาฝนทิ้งช่วงจะยาวนาน โดยมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

การคาดการณ์ผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม

กระทรวงอุตสาหกรรม โดย สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) ได้คาดการณ์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับภาคอุตสาหกรรมจากปรากฏการณ์เอลนีโญขั้นรุนแรง โดยแบ่งเป็นผลกระทบทางตรงและผลกระทบทางอ้อม มีรายละเอียดดังนี้

● ผลกระทบทางตรง

การขาดแคลนน้ำในกระบวนการผลิตส่งผลกระทบโดยตรงกับภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนการใช้น้ำสูง ซึ่งอุตสาหกรรมที่มีการใช้น้ำสูง 15 อันดับแรก ประกอบด้วย

อุตสาหกรรมที่มีการใช้น้ำในการผลิตสูง	สัดส่วนการใช้น้ำต่อการใช้น้ำรวมในภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละ)
1. การผลิตแป้งมันสำปะหลังและการแปรรูปอื่น ๆ	5.60
2. การผลิตผลิตภัณฑ์กระดาษ	4.75
3. โรงฟอกหนังและการแต่งสำเร็จหนัง	3.43
4. การผลิตเคมีภัณฑ์เครื่องสำอาง ไบโอดี แผลงสวิตซ์	2.33
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะที่มีใช้เหล็ก	1.92
6. การผลิตชา กาแฟ และเครื่องดื่มสำเร็จรูปต่าง ๆ	0.98
7. การผลิตเยื่อกระดาษและกระดาษชนิดต่าง ๆ	0.95
8. การผลิตเครื่องประดับ	0.77
9. การผลิตผลิตภัณฑ์เหล็กกล้า	0.61
10. โรงฆ่าสัตว์	0.40
11. ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากน้ำมัน	0.40
12. การผลิตกระเบื้องและเครื่องปั้นดินเผา	0.39
13. อุตสาหกรรมเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์และน้ำอัดลม	0.39
14. การผลิตผลิตภัณฑ์คอนกรีต	0.39
15. การผลิตเครื่องสำอาง	0.33

ที่มา : ประมวลผลโดย สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม จากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต ปี 2564
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

● ผลกระทบทางอ้อม

นอกจากผลกระทบทางตรงที่เกิดขึ้นแล้ว ปรากฏการณ์ดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตและการเกษตรที่จะลดลง ราคาสินค้าเกษตรปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลให้อุตสาหกรรมที่ใช้ผลผลิตจากภาคการเกษตรเป็นวัตถุดิบในการผลิตอาจขาดแคลนวัตถุดิบหรือมีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น

การขับเคลื่อนและเตรียมความพร้อมรับผลกระทบของกระทรวงอุตสาหกรรม

กระทรวงอุตสาหกรรม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนดำเนินการขับเคลื่อนมาตรการเชิงรุก เพื่อเตรียมความพร้อมและลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อภาคอุตสาหกรรมจากสถานการณ์ภัยแล้ง สภาพอากาศที่แปรปรวน และปัญหาการก่อกมลพิษ ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1. โครงการลดการใช้น้ำในภาคอุตสาหกรรม ด้วยการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการกิจการโรงงาน นำหลักการการใช้น้ำในโรงงานอุตสาหกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) มาประยุกต์ใช้อย่างเข้มข้น ซึ่งจะช่วยลดการใช้น้ำดิบในกระบวนการผลิตรวมถึงลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกลงได้ มีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โรงงานที่มีการใช้น้ำในปริมาณมาก โรงงานตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ประสบปัญหาภัยแล้ง และการจัดสรรน้ำ โรงงานที่มีปริมาณน้ำเสียมาก และโรงงานที่มีปัญหาการจัดการน้ำเสีย

โดยแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ ในด้านที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต กลยุทธ์ที่ 1 การจัดการด้านความต้องการ แผนงานที่ 1.2 การลดการใช้น้ำในภาคอุตสาหกรรม ได้กำหนดเป้าหมายในช่วงปี พ.ศ. 2566 - 2570 ซึ่งจะต้องมีการลดการใช้น้ำ จำนวน 4.5 ล้าน ลบ.ม. ซึ่งผลการดำเนินงาน สามารถปฏิบัติได้ตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยในปี 2566 - 2568 สามารถลดการใช้น้ำดิบจากแหล่งน้ำธรรมชาติได้ จำนวน 7.93 ล้าน ลบ.ม. และมีโรงงานที่เข้าร่วมโครงการลดการใช้น้ำในภาคอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 91 โรงงาน

2. การประชาสัมพันธ์ ดำเนินการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำให้โรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่และหน่วยงานภูมิภาคของกระทรวงอุตสาหกรรมทราบผ่านโบสเตอร์ประชาสัมพันธ์และจัดทำหนังสือถึงสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดทั่วประเทศเพื่อแจ้งให้มีการประชาสัมพันธ์กับผู้ประกอบการ

3. กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ให้มีการนำน้ำทิ้งของโรงงานไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่เกษตรกรรมเป็นการชั่วคราวในช่วงภัยแล้ง เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำด้านเกษตรกรรม โดยน้ำทิ้งจากโรงงานดังกล่าวต้องผ่านการบำบัดที่ได้ตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม

4. การติดตั้งเครื่องมือหรือเครื่องอุปกรณ์พิเศษ (BOD หรือ COD online) ด้วยการกำหนดให้โรงงานที่มีการระบายน้ำทิ้งออกนอกโรงงานตั้งแต่ 500 ลูกบาศก์เมตรต่อวันขึ้นไป หรือมี Influent BOD Load ตั้งแต่ 4,000 กิโลกรัม/วันขึ้นไป ต้องติดตั้งเครื่องมือหรือเครื่องอุปกรณ์พิเศษ (Biochemical Oxygen Demand: BOD หรือ Chemical Oxygen Demand: COD) ออนไลน์ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ดังนี้

4.1 ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดให้โรงงานที่ต้องมีระบบบำบัดน้ำเสีย ต้องติดตั้งเครื่องมือหรือเครื่องอุปกรณ์พิเศษและเครื่องมือหรือเครื่องอุปกรณ์เพิ่มเติม พ.ศ. 2547

4.2 ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดให้โรงงานที่ต้องมีระบบบำบัดน้ำเสีย ต้องติดตั้งเครื่องมือหรือเครื่องอุปกรณ์พิเศษและเครื่องมือหรือเครื่องอุปกรณ์เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548

โดยข้อมูลการตรวจวัดจะถูกส่งมาแสดงผลผ่านระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยมลพิษระยะไกล (Pollution Online Monitoring System: POMS) บนเว็บไซต์ของ กรอ. และ Application โดยประชาชนสามารถติดตามผลการควบคุมการระบายมลพิษน้ำของโรงงานได้ตลอดเวลา โดยข้อมูล ปี 2569 พบว่ามีการติดตั้งอุปกรณ์ตรวจวัด BOD/COD Online จำนวน 345 โรง

5. การรายงานข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยโรงงานที่มีบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อมประจำโรงงาน และโรงงานบางชนิดหรือประเภทที่มีมลพิษสูง ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำหนดชนิดและขนาดของโรงงาน กำหนดวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กำหนดคุณสมบัติของผู้ควบคุมดูแลผู้ปฏิบัติงานประจำ และหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนผู้ควบคุมดูแลสำหรับระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554

ต้องรายงานชนิดและปริมาณสารมลพิษที่ระบายออกจากโรงงาน ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลทั่วไป (รว.1) รายงานมลพิษน้ำ (รว.2) และรายงานมลพิษอากาศ (รว.3) ในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การจัดทำรายงานชนิดและปริมาณสารมลพิษที่ระบายออกจากโรงงาน พ.ศ. 2558

6. สำรวจปริมาณน้ำในพื้นที่ชุ่มเหมืองทั่วประเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ประกอบด้วย ตำแหน่งที่ตั้ง ความลึก ปริมาณน้ำ รวมถึงสอบถามความต้องการใช้น้ำของประชาชนในพื้นที่ และเก็บตัวอย่างน้ำเพื่อวิเคราะห์คุณภาพน้ำ และให้ข้อมูลชุ่มเหมืองเป็นปัจจุบัน สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มเหมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัจจุบันได้ดำเนินการสำรวจพื้นที่ชุ่มเหมืองทั่วประเทศ ตั้งแต่ตุลาคม 2568 - มิถุนายน 2569 จำนวน 203 แห่ง และรังวัดด้วยอากาศยานไร้คนขับ จำนวน 3 แห่ง

ทั้งนี้ ผลการดำเนินงานสำรวจพื้นที่ชุ่มเหมืองทั่วประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 - มิถุนายน 2569 พบว่า มีจำนวนชุ่มเหมืองทั้งหมด 748 แห่ง รวมปริมาณน้ำ 438 ล้านลูกบาศก์เมตร

7. เตรียมความพร้อมรับผลกระทบในอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย กระทรวงอุตสาหกรรม ขับเคลื่อนมาตรการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยแล้งที่อาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายของประเทศไทย ดังนี้

7.1 การวิจัยและพัฒนาพันธุ์อ้อยเพื่อให้ได้อ้อยสายพันธุ์ใหม่ที่มีความทนทานต่อความแห้งแล้งและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

7.2 สนับสนุนแหล่งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยผ่านโครงการชดเชยดอกเบี้ยเพื่อให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยบริหารจัดการพื้นที่ปลูกอ้อย รวมถึงการจัดเตรียมแหล่งน้ำ และรับมือสถานการณ์ภัยแล้งและสภาพอากาศที่แปรปรวน

7.3 ส่งเสริมการบริหารจัดการใบอ้อยแทนการเผาทั้งก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว ด้วยวิธีการสับคูกใบอ้อยลงดินเพื่อเป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แกดิน ส่งผลให้ดินสามารถทนทานต่อสภาพความแห้งแล้งได้ดีขึ้น

7.4 สร้างการตระหนักรู้และให้ความรู้ในการปรับตัวให้แก่เกษตรกรชาวไร่อ้อย เพื่อให้มีการตระหนักรู้ถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ของการสถานการณ์ภัยแล้งและสภาพอากาศแปรปรวน และสามารถเตรียมการเพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าวได้

7.5 บูรณาการความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้โรงงานน้ำตาลกำหนดแผนการบริหารจัดการน้ำเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมของตนเองและไม่เกิดปัญหาการแย่งน้ำกับชุมชน 2) ประสานการดำเนินการร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อวางแผนการรองรับการให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรชาวไร่อ้อย ในกรณีที่เกษตรกรชาวไร่อ้อยได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ภัยแล้งและสภาพอากาศที่แปรปรวน

8. เตรียมความพร้อมในกลุ่มนิคมอุตสาหกรรมและท่าเรืออุตสาหกรรมพื้นที่มาบตาพุด (Maptaphut Complex) ผ่านการดำเนินโครงการบริหารจัดการน้ำ ได้แก่ 1) โครงการสูบน้ำดิบจากบ่อพักน้ำดิบของการนิคมอุตสาหกรรม ความจุ 1.6 ล้าน ลบ.ม. จ่ายน้ำได้สูงสุดประมาณ 30,000 ลบ.ม.ต่อวัน 2) โครงการสูบน้ำดิบจากแหล่งน้ำสาธารณะ (คลองน้ำหุ-ทับมา) จ่ายน้ำได้สูงสุดประมาณ 30,000 ลบ.ม. ต่อวัน 3) โครงการรับน้ำจากเอกชน เพื่อลดการใช้น้ำในอ่างเก็บน้ำหลักของกรมชลประทาน จ่ายน้ำได้สูงสุดประมาณ 150,000 ลบ.ม. ต่อวัน 4) โครงการผลิตน้ำรีไซเคิลน้ำด้วยระบบ Reverse Osmosis (RO) จ่ายน้ำได้สูงสุดประมาณ 20,000 ลบ.ม. ต่อวัน และ 5) โครงการรณรงค์ให้ผู้ประกอบการในพื้นที่ลดการใช้น้ำตามหลัก 3Rs (Reduce Reuse Recycle)

9. สนับสนุนสินเชื่อและยกระดับศักยภาพผู้ประกอบการ SMEs ที่ประสบปัญหาภัยแล้งรุนแรง เพื่อให้พร้อมรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น โดยดำเนินการใน 3 มิติ ได้แก่ 1) แหล่งสินเชื่อ ดอกเบี้ยต่ำเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวสู่การดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ช่วยลดต้นทุน และสร้างความยั่งยืนในระยะยาวหรือยกระดับสู่ธุรกิจสีเขียว ผ่านโครงการสินเชื่อ “SME Green

Productivity” และสินเชื่อ “BCG Economy” 2) ช่วยเหลือลูกค้ากลุ่มเปราะบางผ่านแนวทาง 3 ลด ได้แก่ ลดเงินทุน ลดอัตราดอกเบี้ย ลดค่าวัตถุดิบ และ 3) ยกระดับศักยภาพผู้ประกอบการด้วยการ Upskill-Reskill-New skill ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันในการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มรายได้ ขยายตลาด พัฒนาสร้างรากฐานสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ที่เน้นปรับตัวสู่ธุรกิจสีเขียว (Green Business) และเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว

10. วางแผนให้การดำเนินโครงการต่าง ๆ ของกระทรวงอุตสาหกรรม กำหนดให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน ลดการสูญเสีย เพื่อรองรับต่อสถานการณ์ภัยแล้งและสภาพอากาศที่แปรปรวน โดยได้กำหนดตัวชี้วัดด้านพลังงาน อาทิ ร้อยละของการปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้พลังงาน และร้อยละของปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ลดลง ทั้งนี้ กระทรวงอุตสาหกรรม โดย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ได้เสนอโครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพพลังงานและเปลี่ยนผ่านสู่อุตสาหกรรมคาร์บอนต่ำ (Decarbonization Energy Efficiency & Transformation : DEET) วงเงินประมาณ 200 ล้านบาท ภายใต้พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหาผลกระทบจากสถานการณ์วิกฤตด้านพลังงานและสร้างการเปลี่ยนผ่านด้านพลังงานของประเทศ พ.ศ. 2569 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในโรงงานและลดการสูญเสียในกระบวนการผลิตแบบครบวงจร โดยการนำน้ำเสียมาบำบัดใช้ในโรงงาน

สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม
กองยุทธศาสตร์และแผนงาน
กรกฎาคม 2569